

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Lapin liitto ja Lapin koulutuksen yhteistyöryhmä kiittävät mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lapin kehitys on ollut muuta maata positiivisempaa ja kehitysnäkymät ovat hyvät, mikäli potentiaali pystytään hyödyntämään. Erityisesti uusia investointeja on syntymässä puhtaan energian, kaivosteollisuuden ja metsä- ja biotalouden mkl. kiertotalous ympärille. Kansainvälisen matkailun kasvu jatkuu vahvana. Mahdollisuuksien realisoituminen kasvuksi vaatii kuitenkin panostuksia osaavaan työvoimaan samaan aikaan, kun myös ikääntyvä väestö lisää työvoiman kysyntää. Osaavaan työvoiman tuottaminen elinkeinoelämän tarpeisiin on mittava haaste koulutukselle ja on muodostumassa kasvun esteeksi. Myös valmisteilla olevan Pohjoisen ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on osaavan työvoiman varmistaminen alueelle. Koulutuksen järjestämisessä ja sen rahoituksessa tulee huomioida Lapin erityispiirteet pitkät matkat ja heikot yhteydet, mistä johtuen aluekerroin tulee säilyttää rahoituksen mitoituksessa.

Lakimuutosta ollaan tekemässä nopealla aikataululla ja huolena on, onko ehditty tehdä riittävästi vaikuttavuusarviointia. Nopeasti kehittyvä elinkeinoelämä vaatii osaamisen uudistamista ja täydentämistä myös aikuisille. Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien turvaaminen Lapille – ja Suomelle – on tärkeää. Käynnissä oleva aikuiskoulutuksen reformin sisällöstä ja tavoitteista ei ole vielä julkistettua tietoa. Kyseessä on kuitenkin tärkeä osa koulutuskokonaisuutta.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Toiminnanohjauksoikeilussa tulee huomioida alueelliset tarpeet ja turvata koulutuksen järjestäjille yhteistyössä muiden alueellisten toimijoiden kanssa riittävä vaikutusvalta. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöstoimivaltaa koskevien säädösten ei tule johtaa valtion ohjauksen

tosiasialliseen tiukkenemiseen. Kokeilussa järjestämislupa tulee tehdä mahdollisimman vähän rajoituksia, kuitenkin niin, ettei vaaranneta pienten erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Rahoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen sekä rahoituksen perusteena olevien toteumatietojen reaaliaikaisuus ovat hyviä tavoitteita. Koulutuksenjärjestäjillä ei ole ollut mahdollisuutta käydä läpi ns. simulaatiomalleja rahoituksen muutoksesta. Mallit olisi hyvä testata ennen lopullista päätöksentekoa.

Ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnot ovat jatkuvan oppimisen tutkintoja ja ammatillisia jatkotutkintoja, eivät päällekkäiskoulutusta perustutkintoihin nähden. Lapin elinkeinoelämä tarvitsee omien alojensa ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaneita esim. kaivos, maarakennus, luonto, puhtaus- ja kiinteistöpalvelu. Pk-yrittäjille erityisesti johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto on keskeisin tutkinto oman yrittäjyysosaamisen ja yrityksen kehittämiseen. Korkeakoulututkinnon suorittaneita on lisäämässä osaamista johtamiseen. Ammatillisen aikuiskoulutuksen/jatkuvan oppimisen järjestämisen edellytyksen on turvattava.

Hallituksen esityksessä todetaan, että huoltovarmuuden varmistamiseksi ammatillisessa koulutuksessa on varmistettava, että kriittisten alojen osaamistarpeisiin vastataan riittävästi. Hallituksen esityksessä ollaan kuitenkin leikkaamassa rajusti luonnonvara-alan koulutusten rahoitusta. Luonnonvara-alan koulutusten siirtäminen halvempaan kustannuskoriin huolimatta koulutuksen vaatimista korkeista kustannuksista mm navetat ja eläinten hoito, tarkoittaa rahoituksen laskemista 28 prosentilla. Muutos tulee toteutuessaan vaikeuttamaan merkittävästi osaavan työvoiman saatavuutta ruoka-alalla ja alkutuotannossa. Luonnonvara-alojen tutkinnot tulee palauttaa tulevassa asetuksessa niihin kustannusryhmiin, missä ne tällä hetkellä ovat ja huomioidaan näiden alojen merkitys huoltovarmuuden näkökulmasta sekä turvata jatkossakin mahdollisuus kouluttautua luonnonvara-aloille.

Huoltovarmuuden näkökulmasta on arvioitava alueittain sitä turvaavat koulutusalat. Luonnonvara-alan ohella tällaisia aloja voisivat olla mm. lentokoneasennus tai logistiikka pitkien välimatkojen Lapissa. Kriittisten alojen tarkastelu vaatii vielä tarkempaa selvitystä.

Kaikki oppivelvollisten matka- ja majoituskorvaukset tulee siirtää Kelalle. Tämä koskee myös niitä matkoja, joista nyt päättää koulutuksenjärjestäjä yli 100 km:n takaa opiskelemaan tuleville.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Oppimisen tukea ja ohjausta ollaan myös uudistamassa. Erityisen tuen kerroin rahoituksessa ollaan poistamassa ja koulutuksen järjestäjien veloitteet ovat kasvamassa. Opiskelijoiden tuen tarve on kuitenkin lisääntynyt ja edelleen kasvamassa. Esimerkiksi ammattikorkeakouluissa on havaittu opiskelijoiden opiskelunvalmiuksien moninaistuminen ja heikentyminen. Ammatillisen koulutuksen on turvattava valmistuvien opiskelijoiden jatko-opiskelunvalmiudet. Uudessa lakiluonnoksessa ollaan

ottamassa uudeksi tekijäksi ns. lähtötasokerroin. On varmistettava, sisältyykö siihen myös erityisen tuen tarpeet ja onko kertoimen vaikuttavuus riittävä kasvaviin haasteisiin.

Ammatillisen koulutuksen lakiuudistuksilla ei saa vaarantaa Lapin kasvun edellytyksiä, opiskelijoiden tukea eikä huoltovarmuutta.

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Riipi Mika
Lapin liitto

Pinola Matti
Lapin liitto - Lapin liitto ja Lapin koulutuksen yhteistyöryhmä